

COMUNICACIÓ

CRÍTICA

Llengua als mitjans de comunicació

Josep M. Figueres

Aprovada el 21 de setembre de 1990 i editada aquest any ha aparegut la declaració de l'Institut d'Estudis Catalans *La llengua i els mitjans de comunicació de massa*. L'IEC ha elaborat aquest document per la suma de factors que atempten contra la integritat de la llengua catalana. El rebrot de les "tendències particularistes que ja semblaven superades" no té altra incidència que el pes polític-social amb què puguin comptar i el seu contrapunt en els mitjans de comunicació.

Sempre he cregut que cada especialitat té els seus professionals, que en aquest cas són els tècnics la llengua, per aquesta raó m'alegra que finalment l'IEC prengui posició i, el més important, la difongui en un document que tant des de posicions irreductibles com les del "Grupe del barcu" o des de la intolerància de la santa tradició inamovible sigui analitzat, mesurat, escoltat i, especialment, seguit, ja que per alguna cosa la secció Filològica de l'IEC té l'autoritat per a dictaminar sobre el que li pertoca. Qui no escolta la seva veu i diu que la té pròpia afecta a tota la col·lectivitat per la mateixa fragilitat de la llengua, si estiguéssim en una situació consolidada no patiria ja que seria una buferada com els accents francesos on tothom i diu la seva però l'autoritat és respectada.

L'IEC amb aquest document pren posició i ho fa per la perillositat de les tendències que tenen grans amplificadors davant la fragilitat estructural de la població que, per raons conegudes, no pot tenir una formació plena i en canvi si la té en llengua castellana. Almenys es un difós sentiment de seguir la normativa. Tots hem vist com una falta ortogràfica al vidre exterior d'un bar era immediatament rectificada per la por al ridícul mentre la mateixa en un rètol català presenta altres connotacions: sovint no es rectifica, s'al·lega que no s'ha estudiat...

Llegir com "l'afany de simplificació no fa sinó accelerar el procés de substitució", com "la reducció d'usos idiomàtics no fa sinó empobrir la llengua", com "els intents d'establir per als mitjans de comunicació un català empobrit provoca la desorientació", com "la presentació de contramodels esborrajats i presentats com a productes salvadors o l'admissió i promoció de vulgarismes urbans o de localismes innecessaris, etc, no contribueixen en absolut a afermar la imatge pública de la llengua ni la cohesió de la comunitat" és finalment escoltar una veu sensata en aquest mar de confusions que vol arribar, tinc entès, a crear una altra gramàtica, un altre diccionari i qui sap quines altres iniciatives. Potser un altre IEC?

A finals del segle passat, en uns moments en què virulentament hi havia una polèmica entre els seguidors del model lingüístic dels Jocs Florals i el dels mitjans de comunicació social –teatre de Pitarra, setmanaris humorístics...– l'aparició d'un diari en català havia de ser un esdeveniment singular i remarcable. Efectivament el naixement, el maig del 1879 del primer periòdic en llengua catalana fou una petita efemèrides en la nostra polèmica. A l'editorial fundacional, en un text sense signar i segurament de Valentí Almirall, s'escrivia, en un to que pot recordar-nos, potser, el pas dels silencis de la passada Dictadura: "Lo llenguatge es avuy una verdadera dificultat pe'ls catalans, á causa de haverse interromput son us escrit durant molts anys. De aquí resulta, que si's ressucita lo de la última época literaria, se cau en un arcaisme impropio dels nostres temps, mentres que, si s'emplea lo català tal com se parla, resulta, sino gruller, poch artístich. Aixó vol dir que habem de seguir en la ja comensada empresa de reconstruir lo idioma y un idioma sols per l'us se reconstrueix." En aquells moments no hi havia cap autoritat lingüística catalana i qui això escrivia va treballar per crear una Acadèmia que posés ordre, tingués cura de fer una gramàtica i un diccionari normatiu i, en definitiva, marqués una norma. Almirall era íntim amic de Clavé, Pitarra i companyia i no massa de tots els poetes i historiadors dels Jocs Florals.